

Najznačajnije orkestarske dionice za grupu trombona u simfonijskom orkestru

Lazar, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Music Academy / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:205363>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

LUKA LAZAR

NAJZNAČAJNIJE ORKESTARSKE DIONICE
ZA GRUPU TROMBONA U SIMFONIJSKOM
ORKESTRU

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

NAJZNAČAJNIJE ORKESTARSKE DIONICE ZA GRUPU TROMBONA U SIMFONIJSKOM ORKESTRU

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. art. Mario Šincek

Student: Luka Lazar

Ak.god. 2018/2019.

ZAGREB, 2019.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

doc. art. Mario Šincek

Potpis

U Zagrebu, 07.06.2019.

Diplomski rad obranjen _____

POVJERENSTVO:

1. doc. art. Mario Šincek _____

2. red. prof. art. Branko Mihanović _____

3. red. prof. art. Marina Novak _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE AKADEMIJE

SAŽETAK

Ovaj rad prikazuje pojavu, razvitak i uporabu trombona kao solističkog i simfonijskog instrumenta. Predstavlja dionicu grupe trombona u nekima od najznačajnijih djela simfonijske literature. Objasnjava željenu interpretaciju i razlaže probleme na koje nailaze trombonisti pripremajući ove dionice.

Ključne riječi: trombon, grupa trombona, simfonijski orkestar, orkestarske dionice

ABSTRACT

This thesis presents the beginning, development and usage of the trombone as a soloist and a orchestral instrument. It walks us through the trombone section parts in some of the most significant works of the symphonic literature. It explains the wanted interpretation and disassemble some of the problems on which the trombonist comes upon during the preparation of those excerpts.

Key words: trombone, trombone section, symphony orchestra, orchestral excerpts

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. POVIJEST TROMBONA.....	2
2.1. Razvitak trombona.....	2
2.2. Trombon kao solistički instrument	4
2.3. Trombon u simfonijskom orkestru.....	5
3. TEHNIČKI ASPEKTI SVIRANJA TROMBONA	6
4. NAJZNAČAJNIJE ORKESTARSKE DIONICE ZA GRUPU TROMBONA U SIMFONIJSKOM ORKESTRU	7
4.1. Gioacchino Rossini: <i>Guillaume Tell</i>	7
4.2. Hector Berlioz: <i>Symphonie Fantastique</i>	8
4.3. Robert Schumann: <i>3. Sinfonie</i>	10
4.4. Johannes Brahms: <i>Symphonie Nr.1</i>	11
4.5. Anton Bruckner: <i>VIII. Symphonie</i>	12
4.6. Richard Strauss: <i>Till Eulenspiegels lustige Streiche</i>	13
4.7. Richard Wagner: <i>Tannhäuser</i>	14
4.8. Gustav Mahler: <i>2. Symphonie</i>	16
5. ZAKLJUČAK.....	17
6. LITERATURA.....	18
7. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA.....	18
8. POPIS NOTNIH PRIMJERA	18

1. UVOD

Trombon kao limeno duhačko glazbalo specifičan je po svojoj tehnici sviranja, boji i kakvoći tona te velikoj fleksibilnosti u izvođenju svakojakih karaktera glazbe.

Grupa trombona kakvu danas poznajemo upotpunjava simfonijski orkestar od kraja baroka. Skladatelji od tada koriste grupu trombona za postizanje mnogih fantastičnih emocija u svojim simfonijama i ostalim skladbama, bilo to nešto sasvim nebesko i anđeosko ili mračno i sablasno, grupa trombona uvijek ispunjava ulogu koju su njoj zadali skladatelji i oduševljava mnogobrojnu publiku.

Simfonijski orkestar uvijek zahtjeva visoku razinu individualne virtuoznosti glazbenika, a koji je vješt uklopiti se u svoju grupu instrumenata pa tako ni grupa trombona nije iznimka. Sačinjavaju je tri trombona. To su redom:

- Prvi trombon koji je ili tenorski ili altovski trombon
- Drugi trombon koji je tenorski
- Treći trombon koji je basovski

Da bi oni uistinu funkcionirali kao grupa moraju biti dobro glazbeno potkovani i moraju se međusobno muzički poznavati i razumijevati.

Ovaj rad prikazat će kratku povijest trombona u smislu solističkog i simfonijskog instrumenta i kao najvažniju stavku ovoga rada, prikazati nekoliko, po meni, najznačajnijih orkestarskih dionica ikada napisanih za grupu trombona u simfonijskom orkestru.

2. POVIJEST TROMBONA

2.1. Razvitak trombona

Trombon sličan onom kakvog danas poznajemo počinje se koristiti tek od petnaestog stoljeća. Do tad je to bio instrument sa samo jednim malim povlačkom koji se nazivao *buccina* (lat. *bucina*¹) ili *tromba*². Trombon je od tada limeni cilindrični instrument s povlačkom koji se nije značajno mijenjao, a jedine izmjene su u dužini i promjeru cijevi te dodanom kvartnom ventilu.

Tijekom renesanse i baroka trombon se nazivao *sackbut*³ i razlikovao se od današnjeg po promjeru cijevi i samim time manjim zvukom koji je bio idealan za popunjavanje ili kontrapunkt dionice zbora. U vremenu kasnoga klasicizma i ranoga romantizma koristi se trombon izgledom i načinom sviranja najbližiji onom kakvoga danas poznajemo. Među pionirima koji su načinom vođenja glasova u svojim simfonijama zahtijevali da se grupa trombona postavi kao alt-tenor-bas trojac bili su Wolfgang Amadeus Mozart i Felix Mendelssohn. Takav način skladanja koji zahtjeva uporabu različitih načina sviranja i uporabu različitih instrumenata uvelike je doprinio kod razvijanja trombona u onu inačicu instrumenta kakvu danas poznajemo i koristimo.

Valja spomenuti i uporabu tzv. ventil-trombona. Takva vrsta trombona korištena je od sredine devetnaestog do prve polovice dvadesetog stoljeća, ali je ne možemo usporediti sa „pravim“ trombonom zbog nedostatka funkcionirajućega povlačka. Naime, takav trombon imao je tri ventila (kao truba) na mjestu povlačka, a tehnika sviranja bila mu je više nalik na trubačku nego trombonističku.

¹ *Bu-* što znači poklopac čajnika + *-cina* od *canere* što znači pjevati

² Tal. *Tromba* – „velika truba“

³ Fra. *Saqueboute* – *saquer* što znači vući + *-boter* što znači gurati

Slika 1 (*sackbut*)

Materijal koji se koristi za izradu trombona zove se mjed (eng. *brass*). Mjed je slitina bakra i cinka, ali također može sadržavati tragove drugih metala. Postoje tri različite vrste mjedi koje se koriste kod izrade trombona, a ovise o udjelu bakra i cinka. To su žuta, zlatna i crvena mjed. Materijal od kojeg se trombon proizvodi uvelike je značajan za boju tona samog instrumenta, a sam umjetnik ga bira na osnovu svoje potrebe. Na primjer, ako je umjetnik solist izabrat će trombon sa svjetlijom bojom tona koji se proizvodi od žute mjedi, a ako je umjetnik orkestralni glazbenik izabrat će instrument proizveden od crveni mjedi s tamnijom i bogatijom bojom tona pogodnijim za simfonijski orkestar.

Slika 2 (trombon danas)

2.2. Trombon kao solistički instrument

Kao solistički instrument trombon se do 18. stoljeća nije isticao, a tu činjenicu možemo opravdati time da skladatelji nisu skladali za trombon zbog njegovog specifičnog zvuka i nedostatka virtuoznih umjetnika koji bi mogli pretočiti skladateljeve vizije u realnost.

Prvi „pravi” koncerti za trombon počinju se skladati u 18. stoljeću. Georg Christoph Wagenseil, Johann Georg Albrechtsberger, Leopold Mozart i Michael Haydn skladaju koncerte za trombon koji su i danas popularni u trombonističkoj literaturi te se redovito izvode na recitalima. Razvijanjem instrumenta i razvijanjem sposobnosti trombonista nastaje sve više koncerata i sonata pisanih za trombon. Sa sigurnošću mogu reći da je najpoznatiji koncert za trombon i orkestar onaj Ferdinanda Davida. Ferdinand David bio je koncertmajstor Gewandhaus orkestra u Leipzigu (orkestar Felixa Mendelssohna) i skladatelj koji je ovaj koncert u tri stavka skladao za svog kolegu iz orkestra, trombonista Karla Traugotta Queissera. Koncert je već na premijeri postao popularan te je takav i ostao do danas. Većina orkestara diljem svijeta koristi baš taj koncert Ferdinanda Davida kao zadanu skladbu na audicijama za poziciju trombonista u simfonijskom orkestru.

Trombon nije bio veoma zastupljen instrument pa je stoga bio očiti manjak škola i etida kojima bi se trombonisti mogli usavršavati. Da izbjegnu taj problem posuđivali su pjevačke i trubačke škole od kojih su neke i danas često korištene u trombonističkoj literaturi.

U populariziranju trombona kao solističkog instrumenta možemo izdvojiti nekoliko solista i pedagoga u posljednjih par desetljeća: Gabriel Mason, Michel Becquet, Branimir Slokar, Joseph Alessi, Christian Lindberg, Ian Bousfield, Alan Trudel, Jorgen van Rijen.

Mnogi su skladatelji skladali koncerte i sonate za trombon u posljednja dva stoljeća, a važno je istaknuti neke od njih: *Sonata vox Gabrieli* Stjepana Šuleka, *Concerto for Trombone* Launyja Grøndahla, *Concerto per trombone e orchestra* Nino Rote, *Trombone concerto* Henria Tomasia i *Koncertni stavak u es-molu* Guy Ropartza.

2.3. Trombon u simfonijskom orkestru

Iako se trombon koristio na misama i u komornim ansamblima, članom orkestra nije postao do osamnaestog stoljeća. U to se doba trombon još uvijek vezao uz pojam nečeg sakralnog zbog ranijeg korištenja u crkvama. Tako je na primjer Wolfgang Amadeus Mozart trombon koristio samo u operama i sakralnim djelima. Od ovog se razdoblja koristi standardna alt-tenor-bas postava grupe trombona i, iako su skladatelji još uvijek na neki način izbjegavali mogućnosti koje trombon pruža, valja istaknuti neke najznačajnije skladatelje za inauguraciji trombona u simfonijski orkestar : Wolfgang Amadeus Mozart: *Requiem*; Ludwig van Beethoven: *5. Simfonija* („sudbinska“); Felix Mendelssohn: *5. Symphonie*

Posljednja dva stoljeća trombon je neizostavan član simfonijskog orkestra. Ne koristi se samo kada skladatelj želi manji sastav s manjim zvukom, ali i u ovom slučaju postoje iznimke. Najveći skladatelji koji su nam danas poznati pisali su prekrasne dionice za trombon u simfonijskom orkestru, bilo to kao solistički instrument ili kao grupa trombona. Neki od njih su: Richard Wagner: *Tannhäuser*, *Die Walküre*; Maurice Ravel: *Bolero*; Igor Stravinsky: *Pulcinella*; Johann Strauss: *Also sprach Zarathustra*; Gustav Mahler: *3. Simfonija*.

Slika 3 (grupa trombona u simfonijskom orkestru)

3. TEHNIČKI ASPEKTI SVIRANJA TROMBONA

Trombon je duhački instrument iz porodice limenih duhačkih instrumenata. Postoje tri osnovne vrste trombona ovisno o dužini i promjeru cijevi te visinskom registru kojeg obuhvaćaju, a to su: altovski trombon, tenorski trombon i basovski trombon. Osim njih također postoje i sopranski trombon te kontrabasovski trombon, ali se ti instrumenti rijetko koriste.

Svaki se trombon sastoji od tri osnovna djela. Usnik oblika šalice koji se stavlja u povlačak, povlačak koji se sastoji od dviju ravnih paralelnih unutarnjih cijevi i dviju ravnih paralelnih vanjskih cijevi koje su povezane jednom zaobljenom cijevi na dnu pa čine oblik slova „U“ te zvono koje se spaja s povlačkom. Pomicanjem vanjskog djela povlačka po unutarnjem produžujemo i skraćujemo cijevi i samim time mijenjamo visinu tona zbog dužeg ili kraćeg puta kojeg val vibracije mora proći da bi izašao iz instrumenta kao ton. Osim povlačkom, visinu tona možemo mijenjati i usnicama, tj. vibracijom koju stvaramo u usniku. Povlačak se dijeli na sedam pozicija, a na svakoj od njih možemo promijeniti cijeli alikvotni niz promjenom vibracije u usniku (ovisno o sposobnostima svirača).

Raspon tonova koji se mogu postići također ovisi o izvođaču, ali se kao standardni raspon smatra onaj od tona B kontra do tona d².

U slikovnom prikazu (Slika 3) prikazano je sedam pozicija povlačka.

Slika 4 (sedam pozicija povlačka)

4. NAJZNAČAJNIJE ORKESTARSKE DIONICE ZA GRUPU TROMBONA U SIMFONIJSKOM ORKESTRU

4.1. Gioacchino Rossini: *Guillaume Tell*

Poznata uvertira u operu *Guillaume Tell* (eng. *William Tell*) talijanskog skladatelja Gioacchinoa Rossinija započinje velikim i prekrasnim solom violončela uz pratnju gudača i drvenih puhača u *andante* tempu. Tim nas uvodom Rossini vodi do uzbudljivog *allegro* u dvo-polovinskoj mjeri djela koji sitnim ritamskim vrijednostima u dionici gudača i odgovorom drvenih puhača stvara napetost koja eskalira uključivanjem udaraljkaša i na samom vrhuncu eruptira nastupom grupe trombona.

Prvi i drugi trombon nastupaju unisono i dva takta sviraju ton e1, dok treći trombon svira čistu oktavu niže. Cijeli orkestar svira kromatsku silaznu melodiju za vrijeme dugog tona kod trombona nakon čega sva tri trombona unisono odgovaraju kromatskom uzlaznom melodijom i dobivamo osjećaj da melodija konstantno teče. Sve se odvija u molu i *fortissimo* dinamici te tromboni koriste grubu i čvrstu artikulaciju zbog čega se stvara emocija straha i nelagode kod slušatelja. U primjeru koji možete vidjeti ispod teksta, dionica trombona prikazana je u gornjem sustavu, a dionica gudača u donjem.

The image shows a musical score snippet for the trombone section of the Guillaume Tell overture. It consists of four staves. The top two staves are for the trombone section, with the first staff in the soprano clef and the second in the bass clef. The bottom two staves are for the string section, with the third staff in the treble clef and the fourth in the bass clef. The music is in 2/4 time and features a chromatic descending melody in the trombone part and a chromatic ascending melody in the string part. The dynamic marking is fortissimo (ff).

Notni primjer 1 (*Guillaume Tell* – uvertira)

Ovaj se uzorak ponavlja šest puta s promjenom harmonija koje stvaraju još veću napetost nakon čega slijedi nova eskalacija koju ponovo stvara dionica grupe trombona.

Punktiranim ritmom i silaznim kromatskim sekvencama Rossini nas vodi do rješenja napetosti kroz položene *sforzando* note u dionici grupe trombona i kontrapunktom gudača sa silaznim punktiranim kromatskim sekvencama.

Notni primjer 2 (*Guillaume Tell* – uvertira)

Ovu orkestarsku dionicu trombonisti vole, ali je također moraju neiscrpno vježbati zbog tehničkog izazova koji predstavlja. Kromatski uzlazne i silazne melodije u *fortissimo* dinamici, *alla breve* mjeri u *allegro* tempu i gruboj *staccato* artikulaciji čine ovu dionicu jednom od težih s kojim se trombonisti susreću. Također, nerijetko se nalazi na popisu zadanih orkestarskih dionica kod prilaženja audiciji za simfonijski orkestar u cijelom svijetu pa tako i kod nas u republici Hrvatskoj.

4.2. Hector Berlioz: *Symphonie Fantastique*

Fantastična simfonija Hectora Berlioza po mnogočemu uistinu jest fantastična, ali za tromboniste je to ponajviše četvrti stavak pod nazivom *Marche au supplice* (hrv. Put ka stratištu). Ova simfonija je među prvim programnim simfonijama u glazbi, što znači da skoro svaki motiv ili glazbena misao koji se pojavljuju u simfoniji imaju neku svoju ulogu ili značenje. U četvrtom stavku taj motiv predstavlja samog skladatelja omamljenog narkoticima koji nisu fatalni, ali prouzrokuju teške halucinacije i muku dok se skladatelj bori s neuzvraćenom ljubavi.

Notni primjer 3 (*Symphonie Fantastique – Marche au supplice*)

Tromboni kroz skoro cijeli stavak sviraju u *tutti* mjestima, a njihova najznačajnija uloga dolazi na samom vrhuncu stavka. Motiv prikazan u notnom primjeru 3 se proteže kroz cijeli stavak pa tako vodi i do vrhunca istog i to u dionici grupe trombona.

Notni primjer 4 (*Symphonie Fantastique – Marche au supplice*)

Ova se orkestarska dionica sastoji od varirano ponovljenih dvotaktnih sekvenci sastavljenih od materijala glavnog motiva stavka. Sa svakim ponovljenim dvotaktom raste dinamika i napetost, a konstruirani su tako da je kraj svakog dvotakta ujedno i početak idućeg, što pridonosi protočnosti melodije i zadržavanju napetosti. Berlioz je ovim vrhuncem

stavka želio prikazati i vrhunac svoje boli te je za to iskoristio grupu trombona i na taj način, snagom i bojom trombona, dodatno intenzivirao tu emociju.

Izuzetno je bitno da se kod sviranja i vježbanja ove orkestarske dionice poštuje artikulacija, dinamika i pauze kakve je zapisao skladatelj. Smatra se da je ova orkestarska dionica itekako bitna i značajna sa tromboniste te da je također jedna od najreprezentativnijih u repertoaru orkestarskih dionica za grupu trombona u simfonijskom orkestru.

4.3. Robert Schumann: 3. *Sinfonie*

The image displays a musical score for the Trombone part of the 3rd Symphony by Robert Schumann, 4th movement (Feierlich). The score is written on a grand staff with two staves per system. The top staff is the treble clef and the bottom staff is the bass clef. The music features a melodic line with dynamic markings such as *pp* and *f*. A rectangular box highlights a specific section of the music, likely the beginning of the movement as mentioned in the text.

Notni primjer 5 (3. *Sinfonie* – 4. *Feierlich*)

Možda je jedna od najljepših simfonija koju je skladao Robert Schumann, 3. Simfonija ili, pod nazivom koji njoj je dan zbog pisama samog skladatelja u kojima opisuju svaki stavak zasebno, „*Rheinische Sinfonie*“. Skladana je u četiri stavka, a dionica koja je značajna za grupu trombona je upravo ona na samom početku četvrtog stavka.

Stavak započinje kratkim *tutti sforzando* od jedne osminke i odmah je nastavljen prekrasnim koralom trombona od osam taktova pojačanih s dva roga uz minimalnu pratnju ostatka orkestra. Cijeli motiv koji iznose tromboni na početku stavka proteže se kasnije kroz cijeli stavak. Kako je Schumann pojasnio, radnja ovog stavka se odvija u jednoj katedrali usred nedjeljne mise. Gomila ljudi stoji u crkvi i promatra povorku koju vodi kler.

Grupa trombona postavljena u, za to razdoblje, uobičajenoj alt-tenor-bas postavi. Bas trombon svira prohodnu melodiju koja imitira povorku, dok alt trombon svira lebdeću i laganu melodiju koja nikog ne ostavlja ravnodušnim. Tenor trombon djeluje kao ravnoteža između alt i bas trombona. Koral je napisan u *piano* dinamici sve do zadnjih dva takta kada se naglo mijenja i dinamika i karakter. Tromboni uz jednu, još uvijek *piano*, osminku uzma, s ostatkom orkestra sviraju *sforzando* na dugoj noti i idući takt to ponavljaju. Ovaj motiv simbolizira veliko crkveno viseće zvono.

Problematika koja se za grupu trombona veže za ovu orkestarsku dionicu je kao i uvijek intonacija, ali i više od toga, pogađanje pravoga karaktera i dočaravanje skladateljevih želja slušateljima. Također, prvi trombon ima tešku zadaću pošto u dionici boravi u visokom registru kojega je teško kontrolirati i intonirati.

4.4. Johannes Brahms: *Symphonie Nr.1*

U četvrtom stavku Prve Simfonije Johanna Brahmsa nalazi se još jedna značajna dionica za grupu trombona. Zanimljivost ove simfonije je ta da je Brahmsu bila prva te da ju je skladao više od 20 godina.

Za grupu trombona ova je dionica jako opipljiva jer je ovaj koral u *pianissimo* dinamici i višem registru, a dolazi u posljednjem stavku simfonije. Ponovno se javlja problem intonacije kao i kod svih *piano* visokih upada.

Notni primjer 6 (*Symphonie Nr.1* – 4. stavak)

Ovim motivom (Notni primjer 6) tromboni i rogovi predstavljaju temu koja dolazi u finalu, predstavljaju je kao grandioznu i uzvišenu melodiju. U nastavku dionice grupa trombona svira duge tonove gradeći podlogu za solo flautu

4.5. Anton Bruckner: *VIII. Symphonie*

Finale osme simfonije Antona Brucknera jedan je od najboljih prikaza snage i mogućnosti koje grupa trombona može pružiti u simfonijskom orkestru. Stavak započinje s dva takta *tutti* gudača koji sviraju ornamentirane četvrtinke na svaku dobu te rade *crescendo* čime Bruckner stvara napetost i vodi do upada trombona. Ovaj puls koji stvaraju gudači nastavlja se kroz cijelu dionicu trombona koja traje četrdesetak taktova. Grupa trombona nastupa potpomognuta grupom rogova. Jedan unisoni ton kroz dva takta koji sviraju tri trombona i šest rogova ispunjava svaki prostor u kojem se ova simfonija izvodi. Puni zvuk limenih instrumenata dalje se gradi slaganjem durskog kvintakorda u dionici trombona kroz sljedeća dva takta. Bruckner tada ide još dalje i punktiranom ritmom u uzlaznoj melodijskoj liniji vodi nas prema vrhuncu napetosti.

Notni primjer 7 (*VIII. Symphonie – Finale*)

Nakon prvih deset taktova grupe trombona, glavnu riječ preuzima grupa truba punktiranom melodijom nalik fanfarama. Zatim ponovno slijedi isti uzorak nakon čega tromboni i trube snažnom silaznom punktiranom melodijom dovode do smirenja napetosti.

Jedna od najvećih zadaća za grupu trombona u ovoj orkestarskoj dionici jest ta da postignu moćan i puni zvuk kojim kao da nas uzdižu iz tame pakla i vode u svjetlost raja. Takav efekt Bruckner postiže snažnim naglascima na punktirane vrijednosti u dionici i *fortissimo* dinamikom. Osim što moraju postići jednak i ispunjen ton, tromboni moraju paziti na vertikale koje im je postavio Bruckner. Sva tri trombona u grupi moraju razmišljati kao jedan i u istom trenutku mijenjati položaj povlačka, što nije jednostavno budući da je punktirani ritam u obliku četvrtinke s dvije točke i jedne šesnaestinke u *alla breve* mjeri.

Zbog uzvišenosti i čiste snage koju grupa trombona donosi kroz ovo remek djelo, ovo je jedna od najznačajnijih orkestarskih dionica za grupu trombona u simfonijskom orkestru ikada napisanih.

4.6. Richard Strauss: *Till Eulenspiegels lustige Streiche*

Simfonijska pjesma *Till Eulenspiegels lustige Streiche* (hrv. Vragolije Tilla Eulenspiegela) Richarda Straussa možda je najpoznatija publici i izvođačima po uvodnom solu koji svira rog, no u njoj se također krije i uzbudljiva dionica grupe trombona.

Ova simfonijska pjesma spada u programnu glazbu pa tako znamo da svaki motiv koji skladatelj iznosi predstavlja određeni čin, lik ili mjesto.

Notni primjer 8 (*Till Eulenspiegels lustige Streiche*)

Ovaj motiv koji iznosi grupa trombona i tuba u *fortissimo* dinamici potpomognuta grupom rogova dok drveni duhači i violine razlažu materijale prijašnjih motiva. Još jednom

možemo vidjeti kako skladatelj, u ovom slučaju Strauss, koriste grupu trombona kao odlične interpretatore željenih ciljeva. Ovaj motiv tromboni iznose u stilu fanfara - pobjedonosno, a motivom koji je prikazan u Notnom primjeru 9 tromboni stvaraju napetost i nervozu.

Notni primjer 9 (*Till Eulenspiegels lustige Streiche*)

Manjim ritamskim vrijednostima u kromatski uzlaznoj melodiji i *fortissimo* dinamici, tromboni stvaraju napetost i dovode do, već ranije viđenog motiva koji je „Tillova gesta“. *Staccato* akcentirane note daju osjećaj prave snage i sigurnosti.

Mnogi se trombonisti baš zbog ovih karakteristika i traženog načina izvođenja ove orkestarske dionice susreću s poteškoćama u savladavanju i razumijevanju tijekom vježbanja. Zbog kromatske uzlazne melodije u brzom tempu nailazimo na problem kao i kod orkestarske dionice *Guillaume Tell*, odsvirati svaku notu u pravo vrijeme i intonacijski točnu te to sve uskladiti unutar grupe trombona s kolegama trombonistima.

4.7. Richard Wagner: *Tannhäuser*

Ljubiteljima klasične glazbe uvelike je poznata početna melodija uvertire za operu *Tannhäuser* Richarda Wagnera. Takva prekrasna i energijom nabijena melodija može buditi samo divljenje kod slušatelja, a svi trombonisti baš zbog te činjenice mogu biti zahvalni skladatelju što je tu zadaću dao baš njima.

Nakon uvoda drvenih duhača s glavnom temom riječ preuzimaju gudači koji nakon druge teme i harmonijske igre pripremaju podlogu za trombone energičnim i kontinuiranim triolskim ritmom. Napetost koju stvaraju konstantno raste do upada grupe trombona koja glavnu temu svira unisono. Ova orkestarska dionica jedna je od rijetkih u kojoj sva tri trombona sviraju temu i to unisono. Uz ritmičnu potporu cijelog orkestra, tromboni slušatelju donose veliku količinu pozitivne energije na koju nitko ne može ostati ravnodušan. Dionica trombona traje šesnaest taktova, u *fortissimo* dinamici s punim, dugim tonovima i „rastegnutim“ triolama i punktacijama.

Notni primjer 10 (*Tannhäuser* – uvertira)

Kod ove orkestarske dionice tehnički problem koji se javlja pri sviranju trombona jest nedostatak zraka koji je potreban za uspješno sviranje *fortissimo* dinamike s punim i toplim zvukom. Zbog duljine fraza i nota, u želji pravilnog i lijepog sviranja, umjetnik mora biti izuzetno spretna i svjestan svoga tijela te načina na koji uzima i otpušta zrak. Također dolazi i do problema s intonacijom. Sva tri trombona moraju biti apsolutno sigurni i točni, to je jedini način za uspješno interpretiranje Wagnerove glazbe u ovoj uvertiri.

4.8. Gustav Mahler: 2. *Symphonie*

Druga simfonija Gustava Mahlera, također poznata kao i „simfonija uskrsnuća“ jedna je od najboljih simfonija ikada napisanih. Energija i emocije koje Mahler uspijeva izvući iz orkestra ovu su simfoniju proslavili još od njene premijere.

Za razliku od standardnih simfonija u ovoj se grupa trombona sastoji od tri tenorska i jednog basovskog trombona. Činjenica da Mahler koristi četiri trombona još je jedan pokazatelj koliko je energije želio postići ovom simfonijom. U petom stavku simfonije, nakon generalne pauze, dolazi prekrasan masivni koral grupe trombona i tube u *pianissimo* dinamici.

The image shows a page of musical notation for the horn choir in the fifth movement of Gustav Mahler's Second Symphony. The score is written for four horns (three tenors and one bass) and includes a tuba. The notation is in a key with three flats and a 4/4 time signature. The music features a complex, rhythmic pattern with many accidentals and dynamic markings. A specific section is highlighted with a red box, showing a dense, textured passage. The text "mit Teller" is visible at the bottom right of the score.

Notni primjer 11 (2. *Symphonie* – koral trombona)

Tromboni ovim koralom dolaze u centar pozornosti slušatelja. Započinju koral apsolutno sami i prekrasnom bojom i zvukom vode melodiju koja neprestano teče. Nakon prve osmerotaktne fraze trombonima i tubi priključuju se *tutti* gudači s *pianissimo pizzicato* notama koje još više uzbuđuju slušatelja. Cijeli koral eskalira upadom truba i velikim *crescendom*. Vrhunac cijele simfonije dolazi nakon ovog koral.

Glavni cilj koji grupa trombona s tubom u ovoj orkestarskoj dionici ima jest bogatstvo zvuka i stvaranje napetosti koja vodi do vrhunca, a to je ujedno i razlog zašto je ova dionica toliko zahtjevna za trombone, ali i jedna od najljepših ikada napisanih.

5. ZAKLJUČAK

Kroz ovaj rad prikazana je kratka povijest i tehnički aspekti sviranja trombona te neke od najznačajnijih orkestarskih dionica za grupu trombona u simfonijskoj literaturi koju poznajemo danas. Grupa trombona, njezin način sviranja i glazba napisana za nju još od baroka i klasicizma jedna je od najemotivnijih i najenergičnijih grupa u simfonijskom orkestru. Svojim su tonom i vladanjem karakterima u stanju dovesti svaku skladbu do vrhunca ili do prekrasnoga spokoja, a svi slušatelji to itekako mogu doživjeti. Stoga, svaki trombonist ima zadovoljstvo, ali i veliku odgovornost da prouči, shvati i savlada ove orkestarske dionice kako bi što bolje i vjerodostojnije prenio slušateljima emociju koju je zamislio skladatelj. Tek kada trombonist zadovolji sve ove parametre koji su razloženi kroz rad, može postati ekvivalentnim članom grupe trombona i cijeloga simfonijskog orkestra.

6. LITERATURA

Dearling, R. (2005) *Enciklopedija glazbala*. Zagreb: Znanje

Marković, Z. (1959) *Muzički instrumenti*. Zagreb: Muzička naklada

Backus, J. (1977) *The acoustical foundations of music*. New York: Second edition

7. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA

Slika 1 (str 3) prikaz baroknog trombona, *sakbut* – preuzeto sa <http://www.brassmedic.com/Sackbuts.htm>

Slika 2 (str 3) prikaz trombona današnjice, tenor trombon – preuzeto sa <https://www.kuehnl-hoyer.de/en/product/bbf-tenor-trombone-547/>

Slika 3 (str 5) grupa trombona u simfonijskom orkestru, Chicago Symphony Orchestra (brass section) – preuzeto sa <https://cso.org/about/performers/chicago-symphony-orchestra/>

Slika 4 (str 6) prikaz rasporeda pozicija na povlačku trombona – preuzeto sa <https://www.drdowningmusic.com/Bb-F-Tenor-Bass-Trombone-Slide-Chart>

8. POPIS NOTNIH PRIMJERA

Notni primjer 1 (str 7) dionica grupe trombona iz uvertire *Guillaume Tell* Gioacchina Rossinija – (1829) Paris: E. Troupenas.

Notni primjer 2 (str 8) dionica grupe trombona iz uvertire *Guillaume Tell* Gioacchina Rossinija – (1829) Paris: E. Troupenas.

Notni primjer 3 (str 9) dionica violončela iz Fantastične simfonije Hectora Berlioza (glavna tema stavka) - Temperley, N. (1971) *New edition of the Complete Works Vol.16*. Kassel

Notni primjer 4 (str 9) dionica grupe trombona iz Fantastične simfonije Hectora Berlioza – Temperley, N. (1971) *New edition of the Complete Works Vol.16*. Kassel: Bärenreiter-Verlag

Notni primjer 5 (str 10) dionica grupe trombona iz 3. Simfonije (kanon) Roberta Schumanna – Schumann, C. (1887) *Robert Schumann Werke, Serie 1. Symphonie*. Leipzig: Breitkopf & Härtel

Notni primjer 6 (str 11) dionica grupe trombona iz 1. Simfonije Johannesa Brahmsa – Gál, H. (1926-27) *Sämtliche Werke, Band I*. Leipzig: Breitkopf & Härtel

Notni primjer 7 (str 12) dionica grupe trombona iz 8. Simfonije Antona Brucknera - Nowak, L. (1972) *Neue Gesamtausgabe, Band VIII. VIII Symphonie*. Beč: Musikwissenschaftlicher Verlag

Notni primjer 8 (str 13) dionica grupe trombona iz simfonijske pjesme *Till Eulenspiegels lustige Streiche* Richarda Straussa – Aibl, J. (1896). München: First edition

Notni primjer 9 (str 14) dionica grupe trombona iz simfonijske pjesme *Till Eulenspiegels lustige Streiche* Richarda Straussa – Aibl, J. (1896). München: First edition

Notni primjer 10 (str 15) dionica grupe trombona iz uvertire za operu *Tannhäuser* Richarda Wagnera – Mottl, F. (1920). Leipzig: C. F. Peters

Notni primjer 11 (str 16) – (1910) *International Mahler Gesellshagt*. Beč: Universal edition